فخرالدين قادر عارف
سكرتير برلمان كوردستان – العراق

وەزارەتی داد

پاڵپشت بە حوكمی ماددەكانی(35 و 38 و39 و50)لە یاسای ژمارە (16)ی ساڵی 2012 یاسای جێبەجێكردن و هەمواركردنی پیادەكردنی یاسای دادنووسانی ژمارە (33)ی ساڵی 1998 لە هەرێمی كوردستان – عێراق بڕیارماندا بە دەركردنی ئەم ڕێنماییەی خوارەوە :

ڕێنمایی ژمارە (1)ی ساڵی 2014
ڕێنمایی تۆماركردنی ئامێرەكان

ماددە : (1)

ئەم ئامێرانەی خوارەوە دەكەونە ژێر حوكمی ئەم ڕێنماییانەـ

أ- بەرهەمهێنەكانی ووزەی میكانیكی (مولدات الطاقة الميكانيكية).

ب- بەرهەمهێنەكانی ووزەی كارەبایی (مولدات الطاقة الكهربائية).

ج - ئەو دەزگایانەی بۆ گواستنەوە و گۆڕینی ووزەی میكانیكی و ووزەی كارەبایی بەكاردێن لەكاتی ئیش پێ خستنی ئامێری پیشەسازی و كشتوكاڵی و ئامێری هەموو جۆرە مەبەستێكی تر بەكاردێن كە ئەم بڕگەیە بزوێنەر و بگۆڕو ئامێری كارەباییش دەگرێتەوە تەنها ئەوانە نەبێ بە دەقێكی تایبەتی جودا كراونەتەوە.

د- ئەو دەزگایانەی بەهۆی ووزەی میكانیكی یان ووزەی كارەبایی ئیش دەكەن وەكو ئەو ئامێرانەی لە پیشەسازی و كشتوكاڵ و مەبەستی تر بەكار دێن ئەمەش ئامێری كێڵان و چاندن و دروونەوە و ڕستن و چنین دەگرێتەوە لەگەڵ هەموو ئەو ئامێرانەی لە كارگە میكانیكەكان بەكار دێن وەكو نەخشە دارێژو كون لێكەر و مشار تەنیا ئەوانە نەبێ كە بە دەقێكی تایبەتی جودا كراونەتەوە.

ماددە (2)

ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە دەبنە بنەما بۆ تۆماركردنی ئامێرەكان یان بنەما بۆ ئەو ماف و مافە تایبەتیانەی لەو تۆماركردنەوە پەیدا دەبن.

أ- ئەو گرێبەست وبەڵێندەرایەتی وقەواڵانەی کڕینی ئامێرەکە دەسەلمێنن لە کۆمپانیایەکی ناسراو یان لەو لایەنەی لیّ ی کڕاوە.

ب- مۆڵەت پێدانی پرۆژە دامەزراندن یان مۆڵەت پێدانی کڕینی ئامێر بە لایەنێکی فەرمی یان هەر لایەنێکی تر کە بەفەرمی رێگەی پیّ درابیّ ئەم مۆڵەت پێدانە دەربکات.

ج- ئەو قەواڵانەی وەرگرتنی مافێك یان مافێکی تایبەتی دەسەلمێنن لەسەر ئامێرەکە ئەویش ئەگەر پەسەند کرابوون لە لایەن دادنووس یان هەر لایەنێکی تری تایبەتمەند یاخود ئەو کەسەی واژووی لەسەرکردبوو دانی بە ناوەڕۆکەکەی دەنا.

د- ئەو گرێبەست و بەڵێندەرایەتی و قەواڵانەی گواستنەوەی ماف یان مافی تایبەتی لەسەر ئامێرەکە دەسەلمێنن کە لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر ئەویش بە رێگایەك لە رێگایە یاساییەکانی وەکو کڕین یان میرات لێگرتن یان بەخشین یان وەسیەتکردن یان دابینکردنی دڵنیایی لەبەرامبەر قەرز یان حەوالەکردنی قەرزلە لایەن ئەو کەسەی بە پێی یاسا بەدەستی هێنا بیّ بۆ کەسێکی تری حەوالە بکات.

مادده : (3)

پێویستە لەسەر داواکاری تۆمارکردن فۆرمی تۆمارکردنی ئامێر پێشکەش بکا بۆ دادنووس ئەویش بە پیّ ی نموونەی ژمارە (1) کە ئەم خاڵانەی خوارەوە دەگرێتە خۆ:-

أ- فۆرمی تۆمار کردن لە دوو لاپەڕە پێك دێت بە پێوانەی (20×30) سم .

ب- لە لاپەڕەی یەکەم شوێن و ئەو جێگایەی لیّ دەنووسیّ کە ئامێرەکەی لیّ جێگیرکراوە لەگەلّ ناوی کارگە یان کۆمپانیاکە لەگەلّ هەموو ئەو ماف و مافی تایبەتی و بەلگەنامانەی لە بنەرەتدا پشتیان پیّ بەستراوە،ئەویش بەم شێوەی خوارەوە رێك دەخرێت :-

یەکەم: خانەیەك بۆ نرخی تۆمارکردن و کرێی ئۆرین و خەملاندن.

دووەم : خانەیەك بۆ وەرگرتنی میرانە.

سێیەم : خانەیەك بۆ تۆمارکردنی مامەڵەکە و ئەنجامدانی گواستنەوە لە تۆمارە کۆنەکە.

ج- لە لاپەڕەی دووەم جۆرو ئاکاری ئامێرەکە دەنووسیّ لەگەلّ نرخی کڕین و هەموو ئەو خەملاندنانەی لەسەری ئەنجام دراوە بەم شێوەی خوارەوە:-

یەکەم: خانەیەك بۆ دەستەی گشتی باجەکان و هەموو لایەنە پەیوەندیدارەکانی تر.

دووەم: خانەیەك بۆ ئەو رەفتارانەی لەسەر ئامێرەکە ئەنجام دراون لەگەڵ دان پێدانانی لایەنە پەیوەندیدارەکان لەبەردەمی داد نووسدا.

سێ یەم: خانەیەك بۆ پەسەند کردنی دادنووس ئەویش لە دوای تەواو بوونی مامەڵەکە.

د- نابێ فۆرمی تۆمارکردن لەناو ببردرێ ، بەڵکو لە دۆسیەی تایبەتی ئەو پرۆژەیە یان کارگە کە هەڵدەگیرێ کە تێدا تۆمارکراوە ئەویش لە دوای ئاماژە دان بە تۆمارکردنی کۆتایی تێدا.

مادده : (4)

کاتێ دادنووس فۆرمی تۆمارکردنی ئامێر یان ماف و مافە تایبەتیەکانی پەیدا بوو لە تۆمار کردنیان بە پێی نمونەی ژمارەی (1)ی دەچێتە پێش پێویستە لەسەری ئەم رێکارانەی خوارەوە ئەنجام بدات .

أ- ووردبینی کردنی هەموو زانیاریە نووسراوەکانی ناو فۆرمی تۆمارکردن بۆ هاورێکبوونی ئاکارەکانی لەگەڵ بەڵگە نامە بەدیارخراوەکان.

ب- رەوانەکردنی داواکاری تۆمارکردن بۆ ئەو لایەنانەی پەیوەندیدارن ئەویش بۆ وەرگرتنی رەزامەندی ئاسایی لە سەر تۆمارکردن یان گواستنەوەی مولکداری یان چەسپاندنی ئەو ماف و مافە تایبەتیانەی دەکەوێتە سەر ئامێرەکە.

ج- ئەنجامدانی نۆرین لەسەر ئامێرەکە بۆ چەسپاندنی ئاکارەکانی و چەسپاندنی نرخەکەی .

د- بلاوکردنەوەی ئاگادارییەك بە پێی نمونەی ژمارە (4) لە رۆژنامەیەکی ناوەخۆی رۆژانە یان هۆکاری تری ئاگادار کردنەوە یاخود ئەگەر نەکرا لە رۆژنامەکان بلاوبێتەوە ئەوا ئەو بلاوکردنەوەیە لە شوێنە گشتیەکان بێ ئەویش پوختەیەك لە داواکاری تۆمارکردن بگرێتەخۆ داوا لە هەموو ئەو کەسانە بکات کە مافیان تێدا زەرەرمەندە تاکو بە رێگای یاسایی لە ماوەی پازدە رۆژ لە دوای رۆژی ئاگاداریەکە داوایەك بداتە دادنووس ، ئەو کەسەی نارەزایی لەسەر تۆمارکردن دەبێ بۆ سەلماندنی مافی خۆی رادەسپێردرێ سەردانی دادگای تایبەتمەند بکات بەو مەرجەی لە ماوەی حەوت رۆژ دەبێ بەڵگەیەك لە دادگا بهێنێ بەوەی نارەزایی داوە)، بە پێچەوانەوە کاری تۆمارکردن کۆتایی پێ دێ. بەلام ئەگەر بەڵگەی هێنا لەسەر ئەوەی نارەزایی گرتووە ئەوا رێکارەکانی تۆمارکردن دوا دەخرێ تاکو ئەوکاتەی حوکمەکە پلەی بنبڕ وەردەگرێ.

ه - ئەو ئامێرانەی نرخیان لە خەرجی بلاوکردنەوە لە رۆژنامەکان کەمترە یان ئەو ئامێرانەی نوێن و لە شوێنی تایبەتی و نووسینگە و ئەو کۆمپانیانە کراون بەم شێوەیە مامەڵە دەکەن یان مامەڵەی بازرگانی کردن و فرۆشتنی ئامێریان هەیە یان بریکارداری فەرمییان لە لایەن ئەو کۆمپانیانە

هەیە ئەو ئامێرانە ئامادە دەکەن یان ئەو ئامێرە هەناردە دەکەن یان لقی ئەو کۆمپانیانەن بە بازرگانی ئامێر ناسراون ئەوانە هەموو لە بڵاوکردنەوەی ئاگاداری تۆمارکردن لادەدرێن ، بۆ ئەم مەبەستەش ئەو ئامێرانە بە نوێ دادەندرێ کە لە سەد و هەشتا ڕۆژ زیاتر تێنەپەڕیبێ بەسەر بەرواری کڕینی هەروەها ئەو ئامێرانەش لە بڵاوکردنەوە جودا دەکرێنەوە کە لە فەرمانگە فەرمییەکان و کۆمپانیا گشتیەکان دەکڕدرێن

مادده : (5)

أ- تۆمارکردنی ئامێر لە تۆماری ئامێرەکان دەبێت بە پێی نمونەی ژمارە (2) بێ کە دادنووس لەکاتی تۆمارکردن پشت بەو زانیارانە دەبەستێ لە فۆرمی داواکاری تۆمارکردندان ئەویش لە دوای پێدانی میرانەی یاسایی و دان پێدانانی لایەنەکانی پەیوەندیدار و وەرگرتنی واژووەکانیان لە فۆرمی داواکاری تۆمار کردن و تۆماری ئامێرەکان .

ب- تۆماری ئامێرەکان بۆ هەر ساڵێك بەرەنووسی یەك لەدوای یەك ڕەنووسدار دەکرێت و ڕێکەوتی تۆمارکردن و ڕەنووسی لاپەرەی تێدا دەنووسرێ .

مادده : (6)

أ- دادنووس بڕوا نامەیەك دەداتە لایەنە پەیوەندیدارەکان و ئەو کەسەی ماف یان مافی تایبەتی لەسەر ئامێرەکە هەیە کە ئەو بڕوانامەیە مولکداری ئامێرەکەو مولکداری ماف و ئەو ڕەفتارانەی تێدایە کە ئەنجام دراون ئەویش بە پێی نمونەی ژمارە (3) کە زانیاری بڕوانامەکە بەتەواوی ڕێکە لەگەڵ زانیاری ناو تۆماری ئامێرەکە.

ب - دانەیەك لە بڕوانامەی تۆمارکردن لە دۆسیەی تایبەتی هەڵدەگیرێت .

ج - ئەم ڕێنمایە جێبەجێ دەکرێت لەدوای بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) .

شێروان حەیدەری

وەزیری داد